

SZAKPOLITIKAI TÁJÉKOZTATÓ HOGYAN REAGÁLTAK A HŐSZIVATTYÚ HASZNÁLÓK AZ ENERGIAVÁLSÁGRA?

Az ukrajnai háború jelentős pszichológiai, társadalmi és gazdasági hatásokat váltott ki Európában, különösen az energiaszektorban, ahol az energiaellátás biztonsága vált a legnagyobb kihívássá, miközben az árak drámai módon emelkedtek. Az oroszországi földgáz- és kőolajszállítások lassulása/megakadása arra kényszerítette a kormányokat, hogy felülvizsgálják energiaügyi politikájukat, miközben a polgárok is alkalmazkodtak, új viselkedésmintákat követve, és alulról szerveződő kezdeményezések révén hozzájárulva a megújuló energiaforrások fejlesztéséhez és elterjedéséhez. Ezek az erőfeszítések, különösen a háztartások által létesített napenergiával működő erőművek és az alternatív fűtési megoldások, például hőszivattyúk alkalmazása, a helyi energiaforrások használata felé való elmozdulásra utalnak. A decentralizált megújuló energiarendszerek lehetővé teszik a közösségek számára, hogy saját energiafogyasztásuk felett nagyobb ellenőrzést gyakoroljanak, ezáltal növelve ellenállóképességüket (akár katonai támadásokkal szemben is), és függetlenségüket a külső energiaszolgáltatóktól. Ez az átalakulás nem csupán a fenntartható jövőhöz járul hozzá, hanem jelentős mértékben csökkentheti az energiaköltségeket is. Azonban, fontos kiemelni, hogy a válság súlyosbította az energia-szegénységet is számos háztartás számára.

Kutatásunk, amelyet a Nemzetközi Visegrádi Alap támogatott, a prosumerek (akik egyszerre energiatermelők és felhasználók, mint a napelemet telepítő háztartások), a hőszivattyúhasználók és az energia-szegénységgel küzdő háztartások tapasztalataira összpontosított a Visegrádi Csoport országaiban (Csehország, Magyarország, Lengyelország és Szlovákia). Számos fókuszcsoporthoz beszélgetést folytattunk, és az eredményeket egy szakpolitikai jelentésben mutattuk be. Ebben a szakpolitikai tájékoztatóban általános megállapításainkat mutatjuk be az emberek reakcióival kapcsolatban az energiaválságra, amely a COVID pandémia utáni gazdasági visszapattanás időszakban kezdődött, majd az ukrán háborúval súlyosbodott. A tájékoztató ajánlásokat megfogalmazásával ér véget a döntéshozók számára.

A várakozásaiknak megfelelően a legtöbb hőszivattyú-felhasználó jelentős költségmegtakarítást és hatékony fűtési teljesítményt tapasztalt a rendszereik használata során, különösen akkor, ha azokat napenergiával és megfelelő tarifákkal, valamint tartalék rendszerekkel támogatták. Összességében a hőszivattyúk telepítése kényelmesebb és egyenletesebb fűtést eredményezett, lehetővé téve a résztvevők számára, hogy komfortos lakókörnyezetet élvezzenek, csökkentve a fűtési költségekkel kapcsolatos aggodalmakat. Sok résztvevő, különösen Magyarországon és Lengyelországban, úgy érezte, hogy a hőszivattyúk és a hozzájuk kapcsolódó napenergia-rendszerek telepítése növelte energiafüggetlenségüket és rugalmasságukat. Különösen értékelték, hogy csökkenteni tudták a földgáztól és villamosenergia-szolgáltatóktól való függésüket, különösen az energiaválság idején, és élvezték az árhullámokhoz való stabilabb és rugalmasabb alkalmazkodás lehetőségét. A hőszivattyúk a környezetvédelem érdekében történő telepítése azonban a V4-országokban még nem elterjedt motivációs tényező.

Kutatásunkból tisztán kirajzolódott, hogy a hőszivattyú-tulajdonosok nagyobb biztonságban érzik magukat energiaellátásukat illetően, különösen, ha a hőszivattyúkat fotovoltaiikus telepítések egészítik ki, amelyek biztosítják a működésükhöz szükséges villamos energiát. A hőszivattyú

Ez a szakpolitikai tájékoztató a “Civic energy self-defense in the shadow of the war in Ukraine: grassroots energy activities in V4” című projekt eredményeként készült, amelyet a Nemzetközi Visegrádi Alap támogatott a 22320072 számú szerződés keretében.

tulajdonosok azonban elismerték, annak ellenére, hogy növekedett a függetlenségük, továbbra is kiszolgáltatottak a helyi energiaszolgáltatóknak, mivel nincs megbízható vagy megfizethető energiatárolási megoldás, amely lehetővé tenné számukra a saját energiafelhasználásuk optimalizálását. Enélkül az energia tárolása a hálózatra van bízva, így a felhasználók ki vannak téve a változó szabályozásoknak és a fejlesztésre szoruló hálózati infrastruktúrájának. Ezért több energiahordozó/forrás, például földgázkazán vagy kandalló használata segíthet minimalizálni a negatív hatásokat. Általános bizalmatlanság volt tapasztalható az energiaszolgáltatók iránt, amit súlyosbítottak a nemrég tapasztalt tarifaváltozások és a fejlesztendő hálózati rendszerek. A résztvevők erős késztetést fejeztek ki az energiaszolgáltatóktól és az államtól való függetlenség iránt.

A válaszadók nem tulajdonítottak különösebb viselkedésváltozást a hőszivattyúk birtoklásának, mivel a legtöbb esetben új lakásba költözéskor vagy egy komplex rekonstrukció után kezdték használni a hőszivattyúkat, és ezek az események amúgy is nagy hatással voltak az életmódjukra. A régi épületek hőszivattyúval való korszerűsítése gazdasági szempontból nem tűnik ésszerűnek, mivel ez rendkívül költséges. A kutatásban részt vevők szerint a hőszivattyúk továbbá nem működnek jól radiátorokkal, amelyek a meglévő épületek domináns fűtési rendszerei. A hőszivattyúk hatékony működéséhez padlófűtés vagy más típusú fűtés szükséges, amely a radiátorokat váltja fel az átalakítás során.

A pénzügyi támogatási mechanizmusok hiánya a hőszivattyúk vásárlásának és használatának támogatására volt az elsődleges oka annak, hogy a hőszivattyúk elterjedése nem valósult meg széles körben. Bár egyes válaszadók dicsérték a hőszivattyúk szinte karbantartásmentes működését, mások éppen ellenkezőleg, a karbantartási vagy javítási költségek és a magas beruházási költségek miatt aggódtak. A magyar esetben a technológia újdonsága és az ismeretlensége is akadályként szerepelt a háztulajdonosok körében, ami magyarázhatja a hőszivattyúk lassú terjedését.

Hasonlóan a prosumerekkel folytatott beszélgetésekhez (lásd a prosumerekről szóló jelentésünket vagy az erről szóló rövid tájékoztatót), az információhiány és a nehezen követhető szabályozások akadályozták az interjúalanyainkat abban, hogy további beruházásokat hajtsanak végre más típusú megújuló energiaforrásokba, például egy fotovoltaikus erőműbe, amely – bár csak részben – elláthatná a hőszivattyút energiával. Az általános vélekedés az volt, hogy az országban sok ember nem rendelkezik megfelelő információkkal a hőszivattyúkról.

Ajánlások:

- A kormányzatok és a helyi hatóságok pénzügyi ösztönzőket, támogatásokat vagy alacsony kamatozású kölcsönöket kínálhatnak a hőszivattyúk beszerzésének megkönnyítése érdekében.
- Nyilvános kampányokon keresztül történő oktatás és sikeres esettanulmányok bemutatása hosszú távú előnyöket hangsúlyozva, különösen az egészségügyi hatások (pl. részecske-kibocsátás megszüntetése, egyenletes beltéri hőmérséklet) és a környezetvédelmi előnyök tekintetében pozitívan befolyásolhatná az emberek hozzáállását a hőszivattyúkkal kapcsolatban.
- Szükség van a technológiával és a minimális építési feltételekkel kapcsolatos komplex információk nyújtására annak érdekében, hogy a technológia fejlődjön, és elkerüljük az nem hatékony megoldásokat.

Ez a szakpolitikai tájékoztató a “Civic energy self-defense in the shadow of the war in Ukraine: grassroots energy activities in V4” című projekt eredményeként készült, amelyet a Nemzetközi Visegrádi Alap támogatott a 22320072 számú szerződés keretében.

- Egyértelmű, fogyasztóközpontú szabályozások a tárolásról stabilitást biztosítanak a leendő hőszivattyú-felhasználóknak, és növelnék a hajlandóságukat ezen technológia alkalmazására.